

УДК: 336.71

М. А. Заєць,

кандидат економічних наук, доцент

кафедри економіки та управління

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

Французький бульвар, 24/26, м. Одеса, 65058, Україна

e-mail: mikolazaets@gmail.com

КРИЗА УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ СИСТЕМОЮ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ СТАН В УКРАЇНІ

В статті розглянуто організаційну структуру, фінансово-економічний стан та фактори, які стримують розвиток банківської системи України. Проведено аналіз наслідків трансформації банківської системи та визначено її вплив на стан економіки країни. Запропоновано деякі шляхи виходу з банківської та економічної кризи.

Ключові слова: банківська система, фінансово-економічний стан, комерційні банки, облікова ставка, Національний банк України.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Від стану банківської системи і методів її функціонування в значній мірі залежить розвиток національної економіки. Стабільність та розвиненість фінансового ринку сприяє перерозподілу грошових засобів між населенням, суб'єктами господарювання та державного у пріоритетні галузі економіки.

Концентрація фінансових ресурсів та їх спрямування в сучасні галузі економіки комерційними банками грають вирішальну роль у підвищенні ефективності господарювання в кожній країні та підсилення конкурентоспроможності на вітчизняному та світовому ринках і створення ефективної ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування і розвиток банківської системи досягнення її стабільності досліджується українськими вченими і спеціалістами, а також зарубіжними авторами.

Серед авторів ближнього і дальнього зарубіжжя в цьому такі, як П. Роуз, С. Е. Шоу, А. Пічу, І. Ю. Варяш, К. Р. Тагірбеков, В. Д. Мехряков. В українській науці і практиці найбільший внесок в розробку напрямків розвитку та функціонування банківської системи внесли О. В. Васюренко, А. М. Мороз, С. В. Науменкова, Л. О. Примостка, В. С. Стельмах, Н. Г. Слав'янська, Р. У. Тиркало, В. А. Ющенко.

Праці вчених і практиків присвячені аналізу фінансово-економічного стану, шляхом розвитку банківської системи та можливостям

підвищення ефективності функціонування в умовах кризових явищ, але недостатньо дослідження міра впливу банківського сектору на економіку. Не менш актуальним є визначення наслідків трансформації банківської системи України, яка відбулась в останні роки.

Постановка завдання. Як свідчать події направлені на скорочення кількості банків, так званого «очищення» банківської системи необхідно визначити межі регулювання Національним банком України банківського сектору через банківський нагляд та фінансовий моніторинг. Низький рівень довіри до банківської системи та невдалий менеджмент під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників негативно вплинули на стан банківських установ. Невирішеність даних проблем викликає необхідність у проведенні досліджень в цьому напрямку.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останній час з січня 2014 р. до серпня 2017 р. банківський сектор зазнав безпрецедентної за масштабами трансформації. За цей період з фінансового ринку виведено 87 банків.

Серед об'єктивних причин скорочення кількості банківських установ насамперед слід назвати непрозорість діяльності великої кількості банків, та їх приналежність до олігархічних кланів. В наслідок цієї ситуації комерційні ряд банків займались не властивими їм функціями, серед них відмивання коштів та переведення їх в офшорні зони, спекулятивні валютні операції, обслуговування вузького кола власних клієнтів без врахування реальних потреб економіки.

Так більше 20 комерційних банків обслуговували потреби клана Януковича та його прибічників.

Також необхідно зазначити, що політична та військова нестабільність, високий рівень і інфляції та загальна економічна дестабілізація мали неабияке значення для закриття банків. Разом с тим ряд комерційних банків можна було зберегти, але активне втручання Національного банку України у їх функціонування та політичне підґрунтя призвело до їх ліквідації.

Основна причина перерозподіл сфер впливу на фінансові потоки за участі представників нової влади. Виведення з фінансового ринку та ліквідація неплатоспроможних банків та банків які порушували українське законодавство начебто повинно позитивно вплинути на прозорість банківської системи.

Разом з тим різке скорочення кількості банків, в тому числі по політичним причинам, неоднозначно відбувається на підвищенні конкурентоспроможності та ефективності роботи банківської системи в цілому.

Аналіз динаміки кількості банків, в тому числі з іноземним капіталом приведено в табл. 1.

Недостатньо обґрунтоване виведення банків з фінансового ринку призвело до різкого навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб – за три роки вкладникам неплатоспроможних банків виплачено 81,0 млрд. грн.

Таблиця 1

Кількість банків в Україні за період 2012-2017 рр.

№	Показники кількості банків	Роки					
		2012	2013	2014	2015	2016	2017
1.	Загальна кількість банків	186	174	178	161	118	99
2.	Банки з іноземним капіталом	48	49	51	41	38	36
3.	Банки зі 100% іноземним капіталом	17	19	19	17	17	16
4.	Частка банків з іноземним капіталом в (%)	41,6	34,2	32,5	43,3	48,8	46,5

Джерело: [2].

Для здійснення виплат ФГВФО змушений здійснювати запозичення в уряд, що впливає на рівень державного боргу. Перспектива повернення коштів, що перебували на рахунках підприємств у банках, щодо яких прийнято рішення про введення тимчасової адміністрації або ліквідації, практично відсутня, оскільки оціночна вартість активів таких банків у декілька разів менша за їх балансову вартість. Унаслідок виведення банків з ринку значні збитки отримали юридичні особи та населення, у результаті чого суттєво погіршився фінансовий стан багатьох підприємств, окремі з них збанкрутували, а держава недоотримала податкові надходження.

Для відродження банківського сектора потрібен тривалий час, оскільки система має заново пройти стан апробації. Відновлення ж довіри підприємств до банківської системи можливе лише у разі зміни підходів НБУ до розуміння функції захисту інтересів вкладників і кредиторів, що передбачає перебудову ідеології, засудження технології

«очищення» як помилкової і розвитку інструментарію реструктуризації, фахового управління NPL. Перспективи діяльності державних банків оцінюються скептично, вони залишатимуться збитковими, що суттєво послаблюватиме фінансову систему країни, посилюватиме ефект витіснення та фінансові ризики.

В умовах тривалого «очищення» банківської системи небанківські фінансові установи отримали серйозні ринкові переваги у сегменті споживчого кредитування. Як наслідок, з 2014 р. на кредитному ринку спостерігались такі різновекторні напрями розвитку, як замороження банківського кредитування, скорочення банківських установ та їх кредитних портфелів у 1,2 рази і, водночас, помітне збільшення кількості кредитних установ у небанківському фінансовому секторі та суттєве зростання обсягів кредитного портфеля фізичних осіб – у 1,5 рази [5]. Крім того, за структурними параметрами відбувалось зміщення кредитного ринку у бік короткострокового споживчого кредитування. Враховуючи незмінність відповідних умов, такі тренди розвитку вітчизняного кредитного ринку зберігатимуться і в 2018 р.

Конкурентні позиції провідних банків України відображені в таблиці 2.

Процеси глобалізації світової економіки не могли і не зможуть обминути ні Україну, ні її фінансово-банківську систему, особливо з огляду на відкритість вітчизняної економіки. Це значить, що більшість позитивних і негативних явищ зовнішнього світу буде «імпортуватися» в нашу країну з відповідними наслідками. Таким чином, присутність банків з іноземним капіталом у банківській системі України відповідає інтересам розвитку національної фінансової системи, сприяє залученню іноземних інвестицій та розширенню ресурсної бази соціально-економічного розвитку. У той же час існують досить серйозні фінансові та економічні ризики швидкого зростання і чистки іноземного банківського капіталу, пов'язані з можливою втратою суверенітету в сфері грошово-кредитної політики, можливим посиленням нестабільності, несподіваними коливаннями ліквідності банків, спекулятивними змінами попиту та пропозиції на грошово-кредитному ринку, можливим відтоком фінансових ресурсів. Тому вирішення питання про форми і масштаби розширення присутності іноземного банківського капіталу на ринку банківських послуг повинно бути підпорядковане стратегічним цілям соціально-економічного розвитку, підвищенню національної конкурентоспроможності, економічній безпеці, зміцненню грошово-кредитної системи України.

Таблиця 2

Конкурентні позиції провідних банків України за основними показниками діяльності в 2016 році

№ п/п	Критерій оцінювання					
	Активи	Млн. грн.	Кредитно-інвестиційний портфель	Млн. грн.	Фінансовий результат	Млн. грн.
1.	ПРИВАТБАНК	271 025,27	ПРИВАТБАНК	174 950,89	РАЙФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	2 776,78
2.	РАЙФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	52 409,89	СВЕРБАНК РОСІЇ	40 113,12	ОТП БАНК	950,56
3.	УКРСОЦБАНК	49 669,63	РАЙФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	34 611,15	ІНГ БАНК Україна	733,84
4.	СВЕРБАНК РОСІЇ	47 397,69	АЛЬФА-БАНК	29 875,12	ПРИВАТБАНК	609,18
5.	АЛЬФА-БАНК	41 187,78	УКРСОЦБАНК	25 016,46	ПРОКРЕДИТ БАНК	256,63
6.	ОТП БАНК	24 297,22	ІНГ БАНК Україна	15 664,54	КРЕДОБАНК	243,34
7.	ПІВДЕННИЙ	19 564,38	ОТП БАНК	15 598,68	УНІВЕСАЛ БАНК	135,87
8.	ІНГ БАНК Україна	17 826,86	ПІВДЕННИЙ	13 173,09	ВІЕС БАНК	85,80
9.	ПРОКРЕДИТ БАНК	10 763,49	КРЕДОБАНК	7 889,25	БАНК ВОСТОК	78,35
10.	КРЕДОБАНК	10 083,07	ПРОКРЕДИТ БАНК	7 764,75	ПІВДЕННИЙ	54,68

Джерело: [2].

Серед плюсів присутності іноземних банків, передусім для розвитку валютного ринку України, можна виділити такі:

- наповнення вітчизняного валютного ринку ресурсами та зменшення залежності від внутрішньої і обмеженості валютних коштів;
- незначне здешевлення вартості валютних ресурсів за умов стабільного валютного курсу та відсутності ажіотажного попиту на іноземну валюту;
- розширення можливостей щодо ефективного розміщення капіталу та масштабів проектного фінансування і прямих іноземних інвестицій;
- встановлення та розширення відносин між національними й іноземними банками, що сприятиме здійсненню швидкого та якісного валютного обслуговування власних і клієнтських інтересів;
- розширення доступу до міжнародних валютних ринків та ринків капіталів;
- удосконалення та розширення спектра виконуваних банками валютних операцій;

– удосконалення організаційних процесів у валютній діяльності: підвищення якості аналізу та прогнозування динаміки розвитку, підвищення якості управління ризиками, впровадження сучасних банківських технологій і міжнародного досвіду здійснення валютних операцій, підвищений стандартів та якості валютного обслуговування, вдосконалення корпоративного управління;

– посилення конкуренції та підвищення ефективності функціонування банківських установ головних учасників системи валютних відносин;

– розвиток ринкової інфраструктури: розширення суб'єктного та кількісного складу учасників валютного ринку.

При визначенні негативних проявів надмірної концентрації іноземного капіталу у банківській системі України слід розглядати їх окремо за такими сферами впливу:

- 1) вітчизняні комерційні банки як суб'єкти валютних відносин;
- 2) валютний ринок;
- 3) банківська система в цілому.

У діяльності вітчизняних комерційних банків як суб'єктів валютних відносин спостерігаються тенденції щодо погіршення конкурентоспроможності, порушення рівноправних умов діяльності (низька капіталізація, обмежений доступ до валютних ресурсів тощо), втрата найпривабливіших клієнтів та найвигідніших валютних операцій, а отже, й послаблення їх позицій у валютній діяльності.

Вплив на функціонування валютного ринку проявляється у: порівняно швидкому зростанні та переважанні частки іноземних банків на ньому; зростанні нестабільності на ринку внаслідок підвищеної вразливості фінансового сектору країни до світових валютно-фінансових криз, постійних змін на міжнародних ринках цін позичкових капіталів; переважанні операцій спекулятивного характеру та спекулятивних змін попиту і пропозиції іноземних валют; підвищенні загрози відпливу капіталів за кордон і посиленні волатильності валютних курсів; підвищенні ризику залежного розвитку та нав'язуванні іноземними банками своїх правил гри в боротьбі за клієнта і витісненні вітчизняних банків із цього ринку.

Виявом впливу посилення концентрації іноземного капіталу на всю банківську систему є: порушення рівноваги та спричинення тиску на вітчизняну банківську систему сильними гравцями міжнародного рівня; збільшення її залежності і вразливості до зовнішніх шоків, коливань на

світових валютно-фінансових ринках та у банківських системах країн походження іноземних банків, імовірно перенесення їхніх і ризиків та тенденцій розвитку на вітчизняну банківську сферу; прихід іноземних банків, що не мають високих міжнародних рейтингів і достатнього обсягу капіталу; ризики банкрутства головного офісу іноземного банку; зниження довіри населення до банків; експансія іноземного капіталу та втрата національної приналежності внутрішньою банківською системою.

Отже, вважаємо, що дії регулятивного характеру щодо допуску іноземних банків усе ж повинні застосовуватись, аби запобігти входженню у вітчизняну банківську систему іноземних банків із низькими рейтингами та ненадійною репутацією. Але при цьому важливою умовою, яка повинна виконуватись, є реалізація програми вдосконалення вітчизняної банківської системи, зокрема у контексті зміцнення банківських установ України.

Прихильники приходу зовнішніх інвестицій у волатильності валютних курсів вітчизняну банківську систему наголошують на необхідності створення рівноправних умов для іноземних банків та їхніх філій без застосування обмежень і захисних бар'єрів щодо іноземного капіталу з метою забезпечення умов добросовісної конкуренції. Однак слід розуміти, що така «рівність» призводитиме до нерівності у конкурентній боротьбі на користь саме іноземних банків, оскільки вони мають більші можливості щодо доступу до значних обсягів ресурсної бази і надання ширшого асортименту послуг володіють кращими банківськими технологіями і рівнем менеджменту порівняно з вітчизняними банками. Зазначене вище сприятиме швидкому освоєнню ними значних та привабливих сегментів ринку, передусім валютного, і залученню кращих корпоративних клієнтів, витісненню вітчизняних банків у менш привабливі й більш ризикові сфери малого бізнесу та обслуговування населення. За такої «рівності» вітчизняні банки не зможуть протистояти іноземним. Для прикладу, ринкова капіталізація найбільшого європейського банку Дойче банку (Deutsche Bank) у 2017 році становила 36 млрд. євро (48,1 млрд. доларів), активи – 2,16 трлн. євро (2,88 трлн доларів), тоді як власний капітал усієї банківської системи України станом на 01.02.2014 р. становив 195,3 млрд. грн (21,7 млрд. доларів США), активи 1 219,8 млрд. грн (135,5 млрд. доларів США) [4].

Надмірній концентрації іноземних банків на одному з сегментів ринку банківських послуг із метою уникнення подальшої монополізації і

диктату цін на банківські послуги варто протистояти шляхом нормування активів Національним банком України. Оскільки іноземні банки є елементом глобалізації та міжнародного банківського бізнесу, глибоко пов'язаного з валютною діяльністю, то простежується тенденція до завоювання ними лідерських позицій на валютному ринку України. Як свідчать дані таблиці, банки з вітчизняним капіталом уже поступилися зарубіжним у валютному кредитуванні юридичних та фізичних осіб, їхня частка ринку за цими операціями на 01.01.2017 р. становила відповідно 35,77 та 12,89 %.

Вітчизняна статистика нині зафіксувала скорочення активності іноземних банків на українському ринку. На початку 2017 року в Україні діяло 36 банків з іноземним капіталом. У повній власності (100 % статутного капіталу) іноземних інвесторів перебувало 10,6 % (16 банків) від загальної кількості банків, котрі отримали ліцензію НБУ. В цілому частка іноземного капіталу зменшилася до 34 %. Зокрема з українського ринку протягом останніх років вийшла низка іноземних інвесторів, які мали частку в банках України, серед яких; Байеріше Ландесбанк (Bayerische Landesbank, Німеччина), Кредит-Європабанк (Credit Europe Bank, Нідерланди), Фолькс-банк (Volksbank, Австрія), СЕБ-банк (SEB Bank Швеція), банк «Форум» (Bank Forum, Німеччина), Сосьєте Женераль (Societe Generale, Франція), Астра-банк (Astra Bank, Греція), Хоум-кредит-банк (Home Credit Bank, Чехія), Дрезднер банк (Dresdner Bank, Німеччина), «Пекао» (Пекао, Польща), Правексбанк (Intesa Sanpaolo, Італія) та інші. Європейські банки йдуть не тільки шляхом продажу, а й шляхом скорочення або закриття ризикованих ринкових позицій, виведення коштів для погашення заборгованості перед материнськими банками.

Вкрай недолуго регулює економіку України за допомогою облікової ставки Національний банк. 26 січня 2018 року на засіданні Правління НБУ було прийнято рішення збільшити облікову ставку з 14,5 до 16 процентів, начебто для зниження інфляції.

Виникає достатньо парадоксальна ситуація, з одного боку, в НБУ заявляють, що їх інструментарій обмежений, і називають ряд шоків, на які у нього немає адекватної відповіді: зростання світових цін на енергетичні і не оброблені ресурси, конвергенція внутрішніх цін на продукти харчування в Україні і розвинутих країнах (в першу чергу на молоко і м'ясо), збільшення соціальних виплат (пенсійна система). А з другого боку в НБУ чомусь свято вірять, що їх сьогоднішні дії

призведуть до виходу в середині 2019 р. на базовий ціновий орієнтир 5-7 % інфляції.

Визнаючи коливання валютного курсу в якості одного з важливих факторів інфляції, Національний банк вперто продовжує політику нарощування валютних резервів любою ціною, вкладаючи мільярди доларів в облігації розвинутих країн, які могли б обійтись і без нашої допомоги. В той же час цей ресурс не надає навіть мінімального стимулу для зростання національної економіки.

Зовнішні кредитори можуть бути задоволені – в 2018 р., їх рахунки будуть оплачені вчасно, чого не скажеш про рахунки населення і бізнесу в Україні.

Серед негативних наслідків необхідно відмітити зростання базової інфляції до 9,5 %. Як відомо, в показник широкої базової інфляції включають ціни на продовольчі товари з високим рівнем обробки, непродовольчі товари за винятком палива, а також вартість послуг, крім адміністративно регульованих.

А це вже той фундаментальний ціновий шок, який цілком і повністю лежить на відповідальності регулятора: якщо в основному зростала небазова інфляція, куди входять паливо, адміністративно регульовані послуги, тарифи і ціни на необроблені сільськогосподарські товари, та на початку 2018 р. динаміка перейшла на поверх вище – в структуру базової інфляції.

Таким чином зростання в 2017 р. ціни на необроблені товари були включені вже в цьому році в структуру собівартості товарів з високою добавленою вартістю.

Нинішнє зростання облікової ставки підтверджують і негативні сигнали, які поступають від реальної економіки і свідчать про можливість падіння ВВП в 1 квартал 2018 р.

Значні побоювання викликає динаміка бюджетних надходжень, враховуючи, що зростання доходної частини бюджету на 2018 р. розраховано для економіки, яка зростає на 5-7 %, а не на 2 %, при цьому в Національному банку зроблено прогноз на заморожування кредитної активності комерційних банків і їх клієнтів.

В умовах девальваційно-інфляційних очікувань населення і бізнесу на фоні облікової ставки 16 % кредитні ставки повинні вирости до 25 % і вище, що вже продемонструвало зростання ставок по короткостроковому кредитуванню, які перевищили довгострокові.

А такі тенденції відбуваються тільки при глобальному розвороті цінового і курсового трендів. Бажаючих отримувати кредити під 25-

30 % буде важко знайти, якщо не врахувати позичальників – фізичних осіб, що купують дрібну побудову техніку.

Разом с тим у вигаші будуть банки з іноземним капіталом: вони отримують можливість розміщати вільну ліквідність, купляючи депозитні сертифікати НБУ, заробляючи 16 % річних і більше.

Це також можливість для держбанків – є джерело заробітку і нікого не потрібно кредитувати.

В наслідок непрозорої діяльності НБУ покрита темрявою таємниці ситуація з «Приватбанком». До переходу у державну власність – найбільший комерційний банк в Україні, мав 19,5 млн. вкладників 34,7 % депозитів фізичних осіб, 32,6 % складав кредитний портфель, банк випустив в обіг 30,0 млн. пластикових карток. Перший дзвінок про не зовсім здорову обстановку в фінансовому закладі пролунав 18.09.2015 р. коли рейтингове агенство «Fitch» знизило рівень банку до показника «С», попередивши, що дефолт банку по єврооблігаціях неминучий. 23.09.2015 р. рейтингове агенство «Standart Poor's» знизило довгостроковий рейтинг «Приватбанку» в іноземній валюті з «СС» до «SD», також був знижений рейтинг в національній валюті з «СС» до «SD». Тобто про можливу неплатоспроможність банку було відомо ще в 2015 р., але засновники Коломойський і П. Боголюбов, яким належали по 36,98 % акцій напряду і 16,23 % через офшорну компанію «TRINITAL INVEST MENT LDT» було відомо ще в 2015 р. спростовували цю ситуацію. Інформація про можливу націоналізацію «Приватбанку» з'являлась в українських SMI на протязі 2016 р.

18 грудня 2016 р. спеціалісти Національного банку визнали банк неплатоспроможним, після того НБУ звернулося до уряду з проханням про націоналізацію. Кабінет міністрів України в той же день підтримав цю пропозицію, ініціаторами якої стали Рада фінансової стабільності і РИБО.

Про націоналізацію «Приватбанку» було об'явлено 19 грудня 2016 р. Акціонери банку в отриманому урядом листі зобов'язувались за 6 місяців реструктуризувати кредитний портфель та довести застави для компенсації втрат держави. В парламент як терміновий був внесений президентський закон про 100 % гарантію для вкладників «Приватбанку», до цього подібним правом володів тільки державний «Ощадбанк». Після нормалізації фінансового стану допускається його послідуоча приватизація.

Основними причинами націоналізації банку були дії колишніх засновників (з кредитного портфеля 180 млрд. грн. , 70 -80 %

склади афілійовані кредити). Для гарантії повернення кредитів НБУ рекомендував фінансовому закладу за три роки провести докапіталізацію на суму 132 млрд. грн. Прострочена заборгованість «Приватбанку» перед регулятором по стабілізаційним кредитам, склала 14 млрд. грн., загальна заборгованість – 19 млрд. грн. Загальний розмір «дірки» дорівнював 148 млрд. грн., покриття недостаючих коштів було компенсовано державою, шляхом випуску облігацій зі строком погашення 15 років і максимальною ставкою 10,5 %.

Яким чином могла виникти така величезна заборгованість, адже всі комерційні банки в кінці кожного робочого дня подають звітність в НБУ, в т. ч. по структурі кредитної заборгованості.

З весни до початку осені 2014 р. 42 компанії зареєстровані в Дніпропетровській області склали ряд фіктивних договорів, що дозволило вивести на Кіпр 1,7 млрд. дол., всі ці компанії кредитувались в «Приватбанку».

Після націоналізації нове керівництво банку подало позов проти Коломойського і Боголюбова в Високий суд Англії і Уельсу. В позові представники держави стверджують, що колишні засновники незаконно вивели в офшори 5,5 млрд. дол. В грудні 2017 р. британський суд наклав арешт на активи Коломойського і Боголюбова по всьому світі на суму 2,5 млрд. дол.

Яка буде доля вкрадених коштів, враховуючи досвід судової тяганини з экс-прем'єром П. Лазаренко невідомо. Втім цікаво, що за ніч перед націоналізацією банку було виведено шахрайським шляхом ще 18 млрд. грн., а це вже без участі працівників Нацбанку.

Взагалі робота по виведенню коштів проводилась на протязі достатньо довгого періоду і мабуть не без участі НБУ і його Наглядової ради.

Висновки та пропозиції. Для стабілізації та повноцінного функціонування банківської системи України необхідно:

- реально визнати статус Національного банку України як незалежного органу від влади та інших інстанцій держави;
- безумовне повернення коштів населення та бізнесових структур збанкрутілими банками;
- переорієнтувати роботу комерційних банків на кредитування реального сектору економіки;
- включити політичний тиск з боку органів влади на діяльність банківської системи;
- підвищити відповідальність власників комерційних банків по виконанню зобов'язань перед клієнтами;

- здійснювати прозору практику рефінансування комерційних банків з обов'язковим поверненням коштів;
- здійснювати постійний моніторинг з боку НБУ кризових явищ на мікро- та макрорівнях, насамперед тих, що можуть торкнутися України.

Список використаної літератури

1. The Global Competitiveness Report 2016-2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www3. We forum. org/docs/GCR2016-17/05 Full Report The Global Competitiveness Repo 2016-2017_FINAL.pdf (дата 12.09.2017). – Назва з екрану.
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року. Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2015 року № 391 (у редакції рішення Правління Національного банку України від 16 січня, 2017 року № 28). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297> (дата 12.09.2017). – Назва з екрану.
3. Показники банківської системи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516> (дата 12.09.2017). – Назва з екрану.
4. Бугель Ю. В. Проблеми розвитку банківської системи в Україні / Ю. В. Бугель // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Випуск 9. – С. 623-626. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://globalnational.in.ua/archive/9-2016/127.pdf> (дата 12.09.2017). – Назва з екрану.
5. Огляд банківського сектору. Лютий 2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516> (дата 08.02.2017). – Назва з екрану.
6. Офіційний сайт Національного Інституту стратегічних досліджень України. «Проект стабілізації банківської системи шляхом підвищення довіри до банків». – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/dovira_do_bankiv-8d9b8.pdf (дата 12.09.2017). – Назва з екрану.

Стаття надійшла 02.11.2017 р.

Н. А. Заец,

кандидат економічних наук, доцент

кафедри економіки и управління

Одеського національного університета імені І. І. Мечникова,

Французский бульвар 24/26, г. Одесса, Украина

e-mail: mikolazaets@gmail.com

КРИЗИС В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМОЙ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЯ В УКРАИНЕ

В статье рассмотрена организационная структура, финансово-экономическое состояние и факторы, которые сдерживают развитие банковской системы Украины. Проведен анализ последствий трансформации банковской системы и определено ее влияние на состояние экономики страны. Предложены некоторые пути выхода из банковского и экономического кризиса.

Ключевые слова: банковская система, финансово-экономическое положение, коммерческие банки, учетная ставка, Национальный банк Украины.

M. A. Zaets,

candidate of economic sciences, associate professor
of Economics and Management Department,
of Odessa National I. I. Mechnikov University,
24/26, Frenstuzkiy av., Odessa, 65044 Ukraine
e-mail: mikolazaets@gmail.com

CRISIS OF MANAGEMENT OF THE BANKING SYSTEM AND ITS EFFECT ON ECONOMIC SITUATION IN UKRAINE

Summary

The article contains the organizational structure, financial and economic status and factors that restrain the development of the banking system of Ukraine.

Analysis of the consequences of the transformation of the banking system was conducted and defined its influences on the state of the economy condition in the country. Some ways of an exit from bank and economic crisis are offered.

Key words: banking system, financial and economic status, commercial banks, discount rate, National Bank of Ukraine.

References

1. The Global Competitiveness Report 2016-2017. Retrieved from https://www3.weforum.org/docs/GCR2016-017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf
2. Kompleksna prohrama rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2020 roku. Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 18 chervnia 2015 roku № 391 (u redaktsii rishennia Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 16 sichnia, 2017 roku № 28).[Comprehensive program of development of the financial sector of Ukraine till 2020. Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated June 18, 2015, No. 391 (as

- amended by decision of the Board of the National Bank of Ukraine of January 16, 2017, No. 28)]. Retrieved from <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>. [in Ukrainian].
3. Pokaznyky bankivskoi systemy [Indicators of the banking system]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>. [in Ukrainian].
 4. Buhel, Yu. V. (2016). Problemy rozvytku bankivskoi systemy v Ukraini [Problems of the development of the banking system in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – Global and national problems of the economy*, Issue 9, pp. 623-626. Retrieved from <http://globalnational.in.ua/archive/9-2016/127.pdf>. [in Ukrainian].
 5. Ohliad bankivskoho sektoru. Liutyi 2017 [Overview of the banking sector. February, 2017]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>. [in Ukrainian].
 6. Ofitsiinyi sait Natsionalnoho Instytutu stratehichnykh doslidzen Ukrainy. «Proekt stabilizatsii bankivskoi systemy shliakom pidvyshchennia doviry do bankiv» [Official site of the National Institute for Strategic Studies of Ukraine. “The project of stabilizing the banking system through increased confidence in banks”]. Retrieved from http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/dovira_do_bankiv-8d9b8.pdf. [in Ukrainian].